

Штампи

Ні для кого не секрет, що штампи – це характерна риса мови.

Це єдина в своєму роді проблема: ніщо так не зазабруднює мову, як штампи, що з'являються як гриби після дощу.

Повальне захоплення штампами зараз переживає вибухове зростання. Хоча не будемо забувати, що з давніх-давен в Україні користувалися штампами – однак саме зараз число штампів зростає як на дріжджах, а нові штампи з'являються в мові як грім серед ясного неба.

Штампи по праву вважаються серйозною проблемою сучасної мови. На перший погляд звичайні слова, вони роблять текст неінформативним і перевантаженим.

Кожен з нас зустрічає їх у повсякденному житті й часто не може не дратуватися їх широким використанням. Але справедливо відзначимо, штампи вже неодноразово ставали об'єктом пильної уваги з боку прихильників чистоти української мови.

Штамп – це популярне стійке словосполучення, зміст якого або неясний, або можна висловити одним словом.

Штамп легко впізнати по тому, як від нього в тексті створюється особливе відчуття: рекламності, офіційності, журнальності або ще яке-небудь.

Якщо ви читаєте текст і в ньому раптом сильно запахло Союзом журналістів України, значить хтось накидав у нього

штамп

Життя б'є ключем.

Розфарбував усіма кольорами веселки.

не штамп

Життя торохтить усіма клапанами.

Життя цвіте, як дикий глід.

Розфарбував всіма кольорами з набору дитячих фарб «Гамма».

Людині цікаво все нове і нудно від усього буденного. Штампи за визначенням буденні.

Це тільки здається, що вираз «усіма кольорами веселки» цікавий і творчий – насправді він настільки затертий, що викликав позіхання ще у минулому столітті.

Якщо текст перевантажений штампами, читач швидко втратить інтерес. Він відчує, що автор в текст налив волички. нічого

Штамп позначає одне слово, але виражається декількома:

штамп

- Купив компанію з усіма потрохами.
- Вчені ламають голову над проблемою перенаселення.
- Ми здобули перемогу.

не штамп

- Купив усю компанію.
- Зварив суп з кістками і потрохами.
- Вчені працюють над проблемою перенаселення.
- Ми перемогли.

Штамп – протилежність інформативності. Те, що сказано на п'яти рядках, можна було сказати на трьох:

Ми рухалися до завершення проекту семимильними кроками, і ось вже не за горами був фінал, як грім серед ясного неба, нас застала новина про передчасну смерть нашого інвестора Івана Йосиповича.

Коли ми дізналися про смерть нашого інвестора Івана Йосиповича, до кінця проекту залишалось два тижні.

Види штампів

- Газетні
- Побутові
- Корпоративні
- Паразити часу
- Канцеляризм і формалізм
- Евфемізми

Газетні штампи прийшли з друкованих та онлайн-ових ЗМІ. Недосвідчені журналісти заучують їх, щоб звучати професійно. Але в мові такі штампи виглядають безглуздо, особливо якщо фрази винесені з архівів радянської преси:

У перший день літа в стінах Київського технологічного інституту відбулося традиційне вручення дипломів випускникам. З сьогоднішнього дня новоспечені інженери почнуть своє трудове життя на ниві служіння суспільству. На святі панувала атмосфера дружби і радості.

Винуватці свята зі сльозами на очах попрощалися з безтурботним студентським життям, отримали настанову від старших товаришів, і для них почалася справжнє доросле життя.

Недосвідчені журналісти люблять газетні штампи, тому що з ними поганий текст виглядає більш професійно.

Але справжній журналіст – не той, хто володіє штампами, а той, хто володіє фактами:

1 червня в КТІ вручали дипломи випускникам набору 2016 року. Дипломи отримали 100 інженерів електроніки, 200 програмістів і системних архітекторів, 80 інженерів інформаційної безпеки і 300 інженерів інших спеціальностей.

За даними КТІ, 75% випускників цього року вже працюють за спеціальністю. Робочі місця надали партнери КТІ: Яндекс, Ощадбанк і МТС. Чверть випускників військової кафедри КТІ вже працюють у Міноборони.

«Нам важливо, щоб наші студенти відразу після випуску мали можливість працювати за спеціальністю. Для цього ми підключаємо потенційних роботодавців ще на третьому-четвертому курсі», - прокоментував ректор

...

На жаль, робота з фактами не виключає маніпуляцію думкою читача. У прикладі про випускників КТІ лише факти, які говорять тільки про хороше. Якісь факти могли бути брехнею. Проте довіри до такого тексту більше, ніж до штампованого.

А як бути з журналістикою думкою? З колонками, рецензіями, міркуваннями? Все те саме. У хорошій журналістській колонці головне не красиві слова, а думки автора. Якщо вони є, достатньо викласти їх простою мовою. Якщо думок немає, то колонці не допоможуть прикрашання:

Безумовно, написаний цей роман в кращих традиціях магічного реалізму, і тільки сліпий не помітить в ньому відсилання до майстрів цього жанру. Однак не варто забувати, що місце дії роману – Україна, що, безумовно, накладає відбиток.

У цьому прикладі багато написано, але нічого не сказано. Журналіст ніби соромиться сказати щось виразне, щоб не здатися дурнем. Свою невпевненість він прикриває штампами, але текст порожній. Порівняйте з цим фрагментом:

Щоб зрозуміти цей роман, потрібно спочатку прочитати «Сто років самотності» Маркеса і статтю на Вікіпедії про магічний реалізм. Це така літературна течія з основною ідеєю, що світ чарівний і це нормально.

У книгах такого роду герої дивляться на чудеса, як на щось буденне.

У цій рецензії слова на кшталт прості, але йдеться про непрості речі.

Журналіст навмисно збиває градус помпезності, щоб зробити свою думку більш доступною. Він не говорить «Відчуйте, який я розумний», а говорить «Люди, тут цікаво, приходьте сюди».

Текст звучить дружелюбно, його прочитають більше людей, вони куплять роман, краще його зрозуміють і будуть рекомендувати іншим. Текст вирішить конкретне завдання.

Штампів важко позбутися.

Ми звикли, що текст на публіку повинен звучати якимось по-особливому: розумно, респектабельно, круто. Але круто не треба. Респектабельно не треба. Треба корисно і шанобливо.

Краща стаття – не та, після якої читач сказав: «Як красиво написано», а та, після якої він зробив те, що ви хотіли.